

Ковальов А. І.,
д.е.н., професор,
Іванов В. Ю.,
здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти,
Одеський національний економічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО СЛІДУ БІЗНЕСУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У сучасних умовах господарювання в Україні, особливої важливості набуває проблема адресності та обґрунтованості фінансових важелів і стимулів, які держава надає суб'єктам підприємницької діяльності. У цьому контексті цифровий слід бізнесу виступає потужним інструментом для аналітики, прогнозування та прийняття рішень у сфері державної підтримки. Його використання дозволяє не лише ідентифікувати реальні потреби бізнесу, а й підвищити ефективність, цільову спрямованість і контроль за результативністю державних програм стимулювання підприємництва.

Цифровий слід бізнесу є сукупністю електронних даних, що утворюються в результаті цифрової діяльності суб'єкта господарювання та фіксуються в інформаційних системах держави, банків, контрагентів, онлайн-платформ тощо. Він включає відомості про фінансові операції, податкову звітність, електронні накладні, кадрові дані, митні декларації, цифрову комунікацію, онлайн-продажі, взаємодію з державними сервісами, а також присутність у відкритих джерелах (вебсайти, соціальні мережі, електронні тендери тощо). Цей слід є джерелом великого масиву структурованої та неструктурованої інформації, яка може використовуватись для аналізу бізнес-активності, оцінки ризиків, визначення рівня надійності та платоспроможності, а також для більш точного і справедливого розподілу державної підтримки, зниження бюрократичного навантаження та боротьби з тіньовою економікою [1, с.194].

Використання цифрового сліду бізнесу для вдосконалення механізмів державної підтримки підприємництва передбачає виконання низки стратегічно важливих завдань, спрямованих на підвищення ефективності державної

економічної політики, посилення адресності підтримки та забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень.

По-перше, важливим завданням є формування єдиної інтегрованої інформаційної інфраструктури, яка дозволить акумулювати, обробляти та аналізувати цифрові сліди суб'єктів господарювання з різних джерел. Для повноцінного аналізу таких даних необхідне комплексне поєднання джерел інформації, які раніше функціонували автономно або з обмеженою інтеграцією. Йдеться, зокрема, про об'єднання масивів даних, що генеруються в податковій та митній системах, банківській і фінансовій звітності, державних реєстрах, даних платіжних систем і електронної комерції, платформ онлайн-продажів, відгуків клієнтів, поведінки у соціальних мережах, а також електронного документообігу. Така інформаційна консолідація має відбуватись із дотриманням принципів інтероперабельності, стандартизації форматів даних, кібербезпеки та конфіденційності.

Інтеграція інформації в межах єдиної аналітичної платформи дозволяє органам державної влади бачити повну картину економічної активності бізнесу у динаміці, виявляти закономірності, відстежувати ризики, ідентифікувати потреби та можливості підтримки. Це забезпечує перехід від формального до змістовного, поведінкового аналізу суб'єктів господарювання, що є необхідним для побудови ефективної, адресної та адаптивної системи державної підтримки. Крім того, така платформа сприяє підвищенню прозорості, зменшенню можливостей для зловживань і маніпуляцій з боку недоброчесних підприємств, а також формуванню нових стандартів взаємодії між бізнесом і державою в умовах цифрової економіки.

По-друге, актуальним завданням у процесі використання цифрового сліду бізнесу для вдосконалення механізмів державної підтримки підприємництва є розробка сучасних методик аналітичної обробки даних для комплексної оцінки потреб, потенціалу та ризиків діяльності суб'єктів господарювання. Цифровий слід бізнесу, що включає в себе велику кількість різномірних даних, може стати

основою для об'єктивного оцінювання підприємств і підприємців, за умови належної методологічної та технічної обробки інформації.

Інструментарій аналітичної обробки має ґрунтуватися на передових технологіях штучного інтелекту, машинного навчання, інтелектуального аналізу даних та предиктивної (прогнозна) аналітики. Застосування таких підходів дозволяє автоматично виявляти шаблони поведінки бізнесу, формувати прогностичні моделі ділової активності, оцінювати рівень фінансової стабільності, виявляти індикатори податкової доброчесності, інноваційного розвитку, готовності до експорту, соціальної відповідальності тощо.

Розробка таких методик є вкрай важливою, оскільки традиційні підходи до оцінки діяльності суб'єктів господарювання переважно базуються на обмеженому наборі фінансових показників або суб'єктивних експертних оцінках, які часто не відображають реального стану справ. У свою чергу, використання алгоритмів обробки цифрового сліду дає змогу перейти до глибшої, поведінкової аналітики, яка базується на фактичних даних про діяльність суб'єктів підприємництва в реальному часі.

Отримані результати аналізу можуть бути використані для диференціації форм та обсягів державної підтримки залежно від реальних потреб і можливостей суб'єктів господарювання. Так, інноваційно активні або експортно орієнтовані компанії можуть отримати доступ до спеціалізованих програм фінансування, а мікропідприємства – до спрощених адміністративних процедур або консультаційної підтримки. Це дозволяє зробити механізми державної допомоги більш адресними, ефективними та прозорими, що в умовах обмежених бюджетних ресурсів має особливе значення.

По-третє, необхідно забезпечити автоматизацію процесів прийняття рішень щодо державної підтримки підприємництва. Йдеться насамперед про створення цифрових сервісів нового покоління, здатних на основі глибокого аналізу даних з цифрового сліду суб'єктів господарювання – фінансових операцій, податкової поведінки, ділової активності, участі в публічних

закупівлях тощо – самостійно формувати обґрунтовані висновки щодо доцільності та форм державної підтримки.

Автоматизація таких процесів передбачає розробку та впровадження алгоритмів, які, використовуючи штучний інтелект, машинне навчання, а також методи оцінки ризиків, зможуть без втручання людини:

- ідентифікувати суб'єктів господарювання з високим потенціалом до зростання або інноваційного розвитку;
- оцінювати рівень їхньої потреби у підтримці;
- аналізувати ступінь надійності та податкової доброчесності;
- ініціювати надання відповідних фінансових стимулів.

Запровадження таких цифрових сервісів сприятиме підвищенню ефективності, прозорості та об'єктивності у розподілі державної допомоги. Це дозволить мінімізувати людський фактор, уникнути корупційних ризиків, забезпечити рівність доступу до підтримки для всіх суб'єктів господарювання – незалежно від їх розміру, сфери діяльності або географічного розташування. Крім того, автоматизовані системи можуть діяти в режимі реального часу, що значно підвищує оперативність реагування на зміни в економічній поведінці підприємств та дозволяє адаптувати політику підтримки до динамічних умов ринку. Відтак автоматизація рішень на основі цифрового сліду – це не лише крок до цифрової трансформації державного управління, а й інструмент забезпечення більш адресної, справедливої та ефективної підтримки підприємництва.

По-четверте, важливим завданням є підвищення цифрової компетентності як державних службовців, так і самих суб'єктів господарювання. Успішне функціонування цифрових платформ, аналітичних систем і сервісів автоматичного ухвалення рішень потребує не лише технічного забезпечення, а й наявності кваліфікованих кадрів, здатних ефективно працювати з великими масивами даних, інтерпретувати результати аналітики, а також комунікувати в цифровому середовищі.

Для державних службовців це означає необхідність освоєння сучасних навичок роботи з цифровими інструментами управління, зокрема в галузі аналізу

великих даних, візуалізації аналітичної інформації, кібергігієни та забезпечення захисту персональних і комерційних даних. Також важливо розвивати навички цифрової комунікації з бізнесом, зокрема через електронні кабінети платників, інтерактивні платформи обміну інформацією та системи обслуговування запитів в онлайн-форматі. Для підприємців – особливо представників малого та середнього бізнесу – важливою є обізнаність щодо можливостей використання цифрового сліду в комунікації з державою, отриманні фінансової підтримки, участі в державних програмах, а також для власного стратегічного планування й оптимізації господарської діяльності. Це включає вміння працювати з електронними сервісами, подавати звітність онлайн, користуватись цифровими інструментами для управління ризиками тощо [2].

Загалом, підвищення цифрової грамотності є критичним чинником успіху цифрової трансформації державної підтримки підприємництва. Воно дозволяє забезпечити належний рівень довіри до нових інструментів, підвищує ефективність їх застосування, а також сприяє формуванню нової культури взаємодії між державою і бізнесом, заснованої на прозорості, відкритості даних і відповідальному цифровому громадянстві.

Таким чином, завдання використання цифрового сліду бізнесу охоплюють як технічні, так і організаційно-управлінські аспекти, які мають бути вирішені в межах сучасної державної політики цифрового розвитку та підтримки підприємництва. Їх реалізація дозволить побудувати інтелектуальну систему державної підтримки бізнесу, яка відповідатиме принципам відкритості, адресності, результативності та сталості.

Список використаних джерел

1. Бушуєв, С. Д., Бушуєва, В. Б., & Засуха, І. П. (2021). Концентрична модель цифрового сліду проектів. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*, (8), 193–201.
2. Кабінет Міністрів України. (2024, 31 грудня). *Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року* (Розпорядження № 1351-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>